

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων του έτους 1982

Τὸ π ρ ο σ ω π ι κ ὸ τοῦ Κέντρου τὸ ἀποτελοῦν : ὁ διευθυντὴς Λ. Βρανούσης (συντάκτης ἀπὸ τὸ 1956, διευθυντὴς ἀπὸ τὸ 1962), οἱ συντάκτες Γ. Παπαδημητρίου (ἀπὸ τὸ 1959), Δ. Σοφιανός (ἀπὸ τὸ 1966), Ἰωάννα Κόλια (ἀπὸ 27-2-1973), Κ. Λάμπας (ἀπὸ 1-10-1974), Ἑλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη (ἀπὸ 28-12-1974), Πηνελόπη Παπαδοπούλου - Στάθη (ἀπὸ 29-7-1975), Ρόδη Ἀγγελική Σταμούλη (ἀπὸ 9-11-1981) καὶ ἡ δακτυλογράφος Γεωργία Μποδιώτου - Δημητρακοπούλου (ἀπὸ 1-3-1960).

Δύο συντάκτες, ὁ Κ. Λάμπας καὶ ἡ Ἑλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, ἔφυγαν στὸ Ἐξωτερικὸ μὲ ἐκπαιδευτικὴ ἄδεια ἀπὸ 1-10-1980. Ὁ Κ. Λάμπας ἐπανῆλθε τὴν 1-10-1982. Τέλος, ἀπουσίασαν ἀπὸ τὸ γραφεῖο μὲ μηνιαία ἐρευνητικὴ ἄδεια ἡ Πηνελόπη Στάθη καὶ ἡ Ρόδη Σταμούλη.

Τὸ ὀλιγάριθμο προσωπικὸ μὲν ἐπαρκεῖ γιὰ τὶς τρέχουσες (διεκπεραιωτικὲς τὸ πιὸ πολὺ) ἐργασίες τοῦ Κέντρου, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση ἐπισκεπτῶν καὶ ἄλλες καθημερινὲς ἀνάγκες.

Παρ' ὅλα αὐτά, στὰ πλαίσια τῶν προγραμματισμένων ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου συνεχίστηκαν οἱ ἀποδελτιώσεις κειμένων καὶ πραγματειῶν, ἡ καταγραφή, ταξινόμηση καὶ εὐρετηρίαση τοῦ συγκομιζόμενου ὑλικοῦ, ἡ προεργασία γιὰ τὴν ἐπισημονικὴ του ἀξιοποίηση, ἡ σύνταξη καὶ ἡ τυπογραφικὴ προετοιμασία δημοσιευμάτων, ὁ ἐμπλουτισμὸς τῶν συλλογῶν μὲ νέο ὑλικό, ἡ ἐνημέρωση τῆς βιβλιοθήκης κτλ.

I. Οἱ συστηματικὲς ἀποδελτιώσεις κειμένων καὶ πραγματειῶν πλούτισαν μὲ νέα δελτία τὶς εἰδικὲς δελτιοθήκες τοῦ Κέντρου. Πρόκειται κυρίως γιὰ ἀποδελτιώσεις περιοδικῶν, ἑλληνικῶν καὶ ξένων, οἱ ὁποῖες πολὺ συμβάλλουν στὴ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση τοῦ σχετικοῦ ὑλικοῦ.

II. Οἱ συλλογὲς τοῦ Κέντρου, ὁ ἐμπλουτισμὸς, ἡ ταξινόμηση, ἡ καταγραφή τους κτλ. μᾶς ἀπασχόλησαν καὶ ἐφέτος ἀρκετά.— Οἱ καταρτισθέντες καὶ καταρτιζόμενοι συστηματικοὶ κατάλογοι περιεχομένων εἶναι ἤδη στὴ διάθεση τῶν ἐνδιαφερομένων. Αὐτὸ διευκόλυνε τὶς ἀναζητήσεις εἰδικῶν ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν (καὶ τοὺς δόθηκε ἡ δυνατότητα) νὰ προστρέξουν στὶς συλλογὲς μας.

Ἐκ τῶν νέων ἀποκτήματα ἀναφέρουμε τέσσερα ἐπίσημα ὀθωμανικά ἔγγραφα ἀναφερόμενα στὸν ὑπόδουλο τότε Ἑλληνισμό, ἦτοι δύο φερμάνια καὶ δύο βεράτια, ὅλα μεγάλων διαστάσεων μὲ καλλιτεχνικὴ διακόσμηση κλπ., τῶν ἐτῶν 1767/8, 1815, 1827.

III. Τὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου, ὅπου ἔχουν ἀποθησαυρισθῆ, σὲ μικροταινίες (microfilms) καὶ σὲ φωτογραφίες, χιλιάδες χειρογράφων, ἱστορικῶν ἐγγράφων καὶ σπανίων ἐντύπων, πλουτίστηκε μὲ νέο ὕλικό, ἀπὸ ἀρχεῖα καὶ βιβλιοθήκες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὸ ὕλικό αὐτὸ προέρχεται κυρίως ἀπὸ τὰ Μετέωρα, ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, ἀπὸ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ἀπὸ τὸ Μορφωτικὸ Ἰδρυμα τῆς Ἑθν. Τραπεζῆς, ἀπὸ τὴ Βενετία, ἀπὸ τὴ Νεάπολη, ἀπὸ τὴ Βιέννη, ἀπὸ τὸ Βερολίνο, ἀπὸ τὴν Βοδλιανὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ὁξφόρδης κ.ἄ.

IV. Ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Κέντρου προωθήθηκε ἡ ἐκδοσις τῆς Ἐφημερίδος, γιὰ τὴν ὁποία ἔχει γίνει λόγος σὲ προηγούμενες Ἐκθέσεις.— Ἐχει ἀποπερατωθῆ ἡ φωτοανατύπωση πέντε τόμων, ἦτοι ἡ Ἐφημερίς τῶν ἐτῶν 1791, 1792, 1793, 1794, 1797, ἔχουν συνταχθῆ περιλήψεις - περιεχόμενα, πού θὰ συνοδεύουν τὸν κάθε τόμο, ἀποπερατώθηκε ἡ ἀποδελτίωση τῶν πέντε ὀγκωδῶν τόμων καὶ καταρτίσθηκαν τὰ γενικὰ εὔρετήρια καὶ τὸ γλωσσάριο, πού θ' ἀποτελέσουν αὐτοτελὲς τομίδιο, καθὼς καὶ ἐκτενὴς Εἰσαγωγή. Ὅλο αὐτὸ τὸ ὕλικό παραδίδεται σύντομα στὸ τυπογραφεῖο.

V. Ἡ μέριμνα γιὰ τὸν ἐμπλουτισμό, καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἐνημέρωσι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου, παρὰ τὶς ποικίλες δυσκολίες, εἶναι συνεχής. Τὰ εἰσαχθέντα ἐφέτος (ἀπὸ ἀγορὰς καὶ ἀπὸ ἀνταλλαγὰς ἢ δωρεὰς) βιβλία καὶ περιοδικὰ ἀνέρχονται σὲ 187 τόμους ἢ τεύχη (ἀρ. βιβλίου εἰσαγωγῆς 7343 - 7530).— Ἡ στενότητα τῶν χώρων καὶ ἡ ἔλλειψη καταλλήλων ἐπιπέλων δημιουργοῦν πολλὰ προβλήματα. Ἡ προσωρινὴ (καθὼς ἐλπίζουμε) μεταφορὰ πολλῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν σὲ ὑπόγεια ἀποθήκη συνεπάγεται κάθε φορὰ γενικὴ ἀνακατατάξις τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ πρόσθετη ἀπασχόλησι τοῦ προσωπικοῦ.

VI. Ὁμοειδῆ ἰδρύματα, Ἰνστιτοῦτα Ἑρευνῶν καὶ Πανεπιστήμια, καθὼς καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικό, ἀποτάθηκαν καὶ ἐφέτος στὸ Κέντρο μας γιὰ ἐρευνητικὰ καὶ ἄλλα θέματα καὶ ἐξυπηρετήθηκαν κατὰ ποικίλους τρόπους.

VII. Για λόγους γραφειοκρατικούς και άλλους δὲν κατορθώθηκε νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐγκαίρως οἱ προγραμματισμένες ἐρευνητικὲς ἀποστολές. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ὅμως, περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου, πραγματοποιήθηκε ἐρευνητικὴ ἀποστολὴ στὰ Μετέωρα. Στὴν ἀποστολὴ αὐτὴ ἔλαβαν μέρος οἱ συντάκτες Δ. Σοφριανός, Ἰωάννα Κόλια καὶ ὁ Κ. Λάππας, συνοδευόμενοι καὶ ἀπὸ τὸν εἰδικὸ φωτογράφο Λ. Ἀνανιάδη. Ἐργάστηκαν κυρίως στὴ Μονὴ Ἀγίου Στεφάνου. Τὰ χειρόγραφα ποὺ φυλάσσονται σήμερα στὸν Ἀγ. Στέφανο, προερχόμενα καὶ ἀπὸ ἄλλες μονὲς τῶν Μετεώρων, ἀπαιτοῦν πολλαπλοὺς ἐλέγχους γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς προελεύσεώς των καὶ πολλὴ ἐργασία γιὰ τὴν καταλογογράφησή τους. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀλιγοήμερης ἐφειτεινῆς ἀποστολῆς ἦταν ἱκανοποιητικὰ καὶ ὑπόσχονται ἀπρόσκοπτη τὴν παραπέρα συνέχισή τους.

VIII. Στὰ πλαίσια τῶν ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου, ἀλλὰ καὶ πέρα ἀπὸ αὐτά, οἱ ἐπιστήμονες ποὺ ἀποτελοῦν τὸ προσωπικὸ του εἶχαν καὶ ἔχουν ἐπίσης τὶς ἰδιαιτέρως ἐπιδόσεις τους σὲ ποικίλους τομεῖς.— Τρεῖς ἀπὸ τοὺς συντάκτες ἐτοιμάζουν τὴ διδακτορικὴ τους διατριβή, ἐνῶ, παράλληλα, ὅλοι προώθησαν προσωπικὲς ἐργασίες, ποὺ θ' ἀποτελέσουν προσεχῆ δημοσιεύματα.— Εἶχαν ἐπίσης καὶ ἐφέτος συμμετοχὴ σὲ συνέδρια τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Στὸ Β' Διεθνὲς Συνέδριο Κυπρολογικῶν Σπουδῶν (20 - 25 Ἀπριλίου 1982) ἔλαβαν μέρος ἡ Ἰωάννα Κόλια καὶ ἡ Πηνελόπη Στάθη, ἡ ὁποία παρουσίασε καὶ ἀνακοίνωση μὲ τίτλο : «Ἡ ἐλληνικὴ μετάφραση τῆς Χωρογραφίας τοῦ Στεφάνου Λουζινιὰν καὶ τὰ σχετικὰ σημειώματα τοῦ Χρυσάνθου Νοταρᾶ».— Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου εἶχε προσκληθῆ στὴν Τυφλίδα (Tbilissi) τῆς Γεωργίας, ὅπου εἶχε συγκληθῆ (Ὀκτώβριος 1982) διεθνὲς συνέδριο, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπληρώσεως χιλίων ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἵδρυση τῆς ἀγιορειτικῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἀλλὰ δὲν κατόρθωσε νὰ παραστῆ. Ἔχει προσκληθῆ νὰ συμμετάσχη ὡς εἰσηγητῆς (rapporteur) στὸ προσεχὲς Συνέδριο Ἑλληνικῆς Παλαιογραφίας καὶ Κωδικολογίας, ποὺ συνέρχεται στὸ Βερολίνο τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1983. Ἡ εἰσήγησις ποὺ τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ νὰ παρουσιάσῃ καὶ παρουσίασε στὸ τελευταῖο Διεθνὲς Συνέδριο Βυζαντινῶν Σπουδῶν (Βιέννη, Ὀκτώβριος 1981) δημοσιεύτηκε (καὶ κατέλαβε 100 περίπου σελίδες) στὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου : *XVI. Internationaler Byzantinistenkongress, Akten II/1* (= *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 32/1), Βιέννη 1982, σελ. 387 - 480. Στὸν τόμο τῶν Πρακτικῶν Διεθνoῦς Συμποσίου, ποὺ κυκλοφόρησε μὲ τίτλο : *Τὸ βιβλίον στὶς προβιομηχανικὲς κοινωνίες — Le livre dans les sociétés pré-industrielles* (Ἀθήνα 1982,

ἐκδ. Κέντρου Νεοελλ. Ἐρευνῶν), δημοσιεύεται ἀνακοίνωσή του (17-5-81) μὲ θέμα : *Τὸ βιβλίο τεκμήριο τῆς ἐποχῆς του* (σελ. 362-373).— Τέλος τὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου ἐπωμίσθη καὶ ἐφέτος πολλὰς φροντίδες σχετικὰς μὲ τὴν Διεθνῆ Ἐνωσὴν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τὴν διεξαγωγὴν ἢ προετοιμασίαν συνεδρίων κτλ.

IX. Ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, γιὰ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀνάγκες τοῦ Κέντρου δὲν γίνεται λόγος στὴν παροῦσα Ἐκθεσὴ.— Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω ὅτι κάποιες ἀναστολές στὰ προγράμματα καὶ στὶς δραστηριότητες τοῦ Κέντρου ἦταν ἀναπόφευκτες κατὰ τὸ λήγον ἔτος, γιὰ τὴν ἀναμενόμενη ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου 1232/25-2-82 ἣταν ἐπὶ πολλοὺς μῆνες ἀβέβαιο ἂν ὁ ὑποφαινόμενος θὰ παραμείνῃ στὴ θέσῃ του . . .

24 - 12 - 1982

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου

Λ. Βρανούσης